

נו:

עין משפט
נר מצוה

רבי ישמעאל פרק רביעי עבודה זרה

מסורת הש"ס

(א) [למן פה: עכ"ל]
(ב) [למן עכ"ל: ג]
(ג) [למן עכ"ל: ד]
(ד) [למן עכ"ל: ה]
(ה) [למן עכ"ל: ו]
(ו) [למן עכ"ל: ז]
(ז) [למן עכ"ל: ח]
(ח) [למן עכ"ל: ט]
(ט) [למן עכ"ל: י]

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אבל בפחד
בבא אסורין שבתות
ע"ן [למן דף פה ע"כ]
תוס' ד"ה הכל ומהלך דף
ז ע"ה תוס' ד"ה חמ"ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שפסחו
וה"ל פסחה בפניה דלעיל
דף גג הפ"ד ומהלך כל
הפסחים נחמק: (ב) תוס'
ד"ה רבא וכו' לפי משנה
אחרונה דלמשנה אחרונה
נמי החליף למשך קושט
למשך ו"ל דמנא וכו'
חשיב ליה הפ"ד: (ג) ד"ה
אבל וכו' כ"י יהודה דאמר
תוס': (ד) ד"ה גרמא וכו'
ומהלך פסח ליה ה"ב
פסח: (ה) ד"ה מה
וה"ל שפ"ד מ"ה
פי' שנה השנה ופסח
ומהלך לו להחליף לדרוך
ע"ה העובד כוכבים
בזריזות ליה ליהי' ע"ה
ר"ס השנה כ"ה שבו
דף פכ ע"כ:

מוסף רש"י

חלאת ריגלי. לשאל
הכלה להחמיר אפסוס
לגל (חזקוני: טו) שבו
תלמודי תמנע נקבוס
לשמו דרשה הלכות פסח
בפסח ותמנע הנאמנים
לחמיר כל ריגלי
לחמיר ה"ל וכו' שמה ו
אדם גדול קושט אוחו
לגמור ומה שנה שנה
תמנע תלמודי תמנע
תמנע ומהלך על קבו
ע"ה שנה להחמיר
ישיבה ש"ס [במחמ קב].

ולרבא דלא שני ליה. מדלוחינה לעיל (ע"ה) מעשר דמין נסך דמחמין
ושנייה רבא לא קשיא אלמא לא שני ליה דאי שני ליה למא שני
יין נסך דלחמירי ביה רבנן על כרחך מוקי לה כחלמא תנאי:
גרמא. הוא סל גדול שקשור כלור והיין יורד מן הכלור
למחו ומתכו לבור כדי למנן היין
מוגין ומרעין: אסור. אף מה שגבת:
בגלוק. קילוח היורד מגרמא לבור
ומחבר הגרמא לין נסך שגבת:
ש"מ נסוך חיבור. ולקמן בהשוכר את
הפועל (דף עב:) פליגי בה: שפסחו
ללוחינה. לקמן בהשוכר (סז):
שפסחו בורו. שנתמלא הבור עד
שגבו היין וטפח בשולי הגרמא
כמו פסחה בפניה (א) דכל הכלמים
(לעיל מב): כשים שנין. כן שש
שנים: והא קמנפך בידיה. ומשנה
אחרונה קמי חזרי לומר אין דורכין
דס"ל כר חיבור (ה): דמשהחמיל לימשך
הו"י יין: תלס ריגלי. שבו מחמקין
לשמוע דרשה הלכות פסח בפסח
הלכות עזרת בעזרת והלכות חג כחג:
אז

אין לפסוק כותיה וכשאלו מחמירין בשוגג גרמא ליה יס לבעל יין הגרמא בעיני דנת דאין
סבירא לן דבתר שמה אולין ו"ה לפר"מ דמפרש לקמן בפ"ב (דף עב. ג"ה יין) סתם יין נסך בששים כשאר אסורין שבתות אס לא נודע
שנתמנע לעבודת כוכבים א"כ למה יאסור החומר גרמא דמפרש לקמן בפ"ב (דף עב. ג"ה יין) סתם יין נסך בששים כשאר אסורין שבתות אס לא נודע
יהא מותר ו"ל דרב הונא כרז רביה ס"ל דלמך בפ"ג גיד השנה (מחלן דף עב:) דס"ל כרזי (והיה ו) ואומר מן צמיתו במשנה ככל
אסורין שבתות: גרמא. נוסה במאי מיתסרא בנצוק ש"פ נצוק חיבור. ו"ה א"כ מה שגבת היה לנו לאסור מטעם נסוך
י"ל דשאל הכא דהו נסוך בר נסוך דמנא לגרמא הו נסוך אחד ומגרמא לבור נסוך שני ומכלן פסקו הריב"ן והרשב"א ור"מ בשם רש"י
דאפי' למ"ד דלנזק חיבור מ"מ נסוך בר נסוך כי הכא אינו חיבור ו"ה והא אין כאן רק נסוך אחד דכיון שהגרמא עשו נקבים נקבים
לנזק חיבור ו"ה לא דלא אסורין הכא יין שגבת משום נסוך היינו טעמא דמה שגבת אינו נקרא עדיין יין ואינו נחשב אלא כמיא בעלמא דמנע
דא אינו נאסר נאסר אלא מטעם נסוך ו"ה א"כ מה שגבת נסוך היינו טעמא דמה שגבת אינו נקרא עדיין יין ואינו נחשב אלא כמיא בעלמא דמנע
עד שירד לבור ולדריה קיימין השמה ו"ה דלא דמי כי מה ששולי הגרמא מתחמיר הו ככלל מה שגבת להיות יין גמור ולכן יאסר
מטעם נסוך וכ"ש דאי נגע ביה עובד כוכבים דהו נאסר במגעו ו"ה א"כ מנא ליה לתלמודא דנאסר הגרמא מטעם נסוך דלמא
נאסר מטעם דנגע ביה עובד כוכבים גרמא מתחמיר קילוחו ו"ל דא"כ לרז הונא לפרושי במילתיה אלא החמיר גרמא שגבת בו
עובד כוכבים לגמ אסור ומדלא מפרש ליה (ו) פשיטא ליה לתלמודא דמטעם נסוך קאמר ועוד קשיא לפי מה שפירש בתנאי גבי השאר
מותר שאינו נאסר במגע רק מה שגבת א"כ ה"ל נוסה כמלך דלנזק בר נסוך אינו חיבור דלמא לעולם חיבור ושאלו הכא משום דודאי
אין לגרמא לחבר מה שגבת לבור כיון שיש לו דין צמית עמנו שהרי אינו ככלל מה שגבת דגרמא אסור בנגיעת עובד כוכבים בבור ומה
שגבת אינו נאסר במגע עובד כוכבים אלא לפירוש רשב"א שפי' מה שגבת נאסר בלא נגיעת עובד כוכבים מטעם כמו של עובד כוכבים
בכותל ומיחו אותו שגבת אינו נאסר מטעם כמו של עובד כוכבים בכותל דהו נאסר נקרא עדיין יין וגם הקילות שנין גרמא עד
הבור אינו נאסר מחמת כמו דמנע דאס לא כן היי מוחי דהגרמא נאסר בנזוק דלמא מטעם כמו של עובד כוכבים הוא אלא ודאי
אין כח העובד כוכבים אסור אלא מה שגבת דוקא מיחו מטעם נסוך אסורין מה שגרמא דהא אמרין לקמן בפ"ג בתרא (דף עב:) בגמרא
דמנא לא גזר רבנן ה"מ למ"ד נסוך אינו חיבור אלא למ"ד נסוך אינו חיבור דלמא לעולם חיבור ושאלו הכא משום דודאי
אלא לאו ש"מ נסוך בר נסוך אינו חיבור ו"ה א"כ שני צמית עמנו שהרי אינו ככלל מה שגבת דגרמא אסור בנגיעת עובד כוכבים בבור ומה
אסור ולא העליון שגבת ע"י הקילות כי הגרמא מפקיין והו נסוך בר נסוך אלא החמיר גרמא לגמ אסור העליון ע"י העובד כוכבים
המתחמיר ולפי זה א"ל להוציא נגע עובד כוכבים כלל לא כאן ולא במשנתנו. מעשה בא לפי רבי מנחם ו"ל צמית שכלה היין עד הנרא
הנציה העובד כוכבים לבדו הצמית ונאמרה שעה משך ישראל את הנרא וקילוח היין בנקננו של ישראל והיין אין הנאסר צמית ואסר אותו
ש"ל לחון דכ"י אמרין בהשוכר (לקמן דף עב:) המערה מצינו בבור קילוח היו"ה מצינו ולמטה אסור ומוקמין לן בעובד כוכבים המערה
ופרכין א"י הכי אפי' דגוה דדנא נמי לימסר ומשני דכח דעובד כוכבים דרבנן ההוא דנפק לגמרא גזר ביה רבנן דנחמית לא גזר ביה רבנן
הלך שרי מה שצמח הצמית ו"ה הא אמר רב חסדא לקמן (דף עב:) כי כיליחו חמרא קטיו קטיו ולא בקילוח אלמא משמע דאי נפיק
בקילוח הוה אסור יין הנאסר צמית ע"י נסוך הא לא קשיא דהתם שפיר דהיין שגבתו עובד כוכבים היה יין נסך גמור התם ודאי אי לא
מקטיו קטיו נאסר היין שצמח הצמית ע"י נסוך שהקלות מקלח חוץ יין נסך שהוא בכלל של עובד כוכבים אלא הכא שחין שצמח הכלי אין
בו אסור יין נסך גמור אלא מנע עובד כוכבים לא נאסר ההוא דלא נפיק לגמרא מטעם נסוך שנתחבר לין הנאסר ע"י כח עובד כוכבים דלא
הו נסוך לין נסך ממנ: שמוע. טינה נצוק חיבור. תימה אין ה"ג דהדיא אמר רב הונא (לקמן דף עב.) נסוך וקטפרס חיבור לין נסך
ואומר ר"מ דרב הונא דרז ביה ומנח ראה ו פסק שנס מד נסוך אינו חיבור כמו שפירש לקמן א"ה: ה"ה לדרוך עם העובד כוכבים
בגמ. יס לדקדק מדלא שאלו מהו לדרוך עובד כוכבים עם ישראל משמע שגבת של עובד כוכבים ולא להחיר בשחיה שאלו אלא לענין היתר
הנאה קא מביעא ליה ומיירי נמי דנאיר ליה לדיה כמו שפירש והכי קא מביעא ליה קא נסוך דרבנן הו נסוך וליאסר בהנאה אי לא
ו"ל (ו) ש"מ מעשה שאלו דאי לפסוק הלכה שאלו היה לו להשיב אין דורכין כמשה אחרונה אלא ודאי על מעשה שאלו ופשת לו כמשה
אחרונה דפר"י ואם חמיר כיון שגבת החמיל לימשך א"כ הו"י (נפק) גמור לפי משנה אחרונה ולמה לא יאסר יין הגמ בהנאה למ"ד נסוך
בר נסוך חיבור ע"י יין הבור שהוא אסור בהנאה ו"ל דנזק כי ה"ה שחין העובד כוכבים נוגע עתה בבור ואינו עסוק בלדריה לא אסור
בהנאה מעד דלמירין לקמן פ"ב (דף עב.) יין ביי ומכר לעובד כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו אלמא אפי' נאסר תלמודא אמר לא אסורין
בהנאה אלא ודאי אי נגע בנסך הקילות הו כלאי נגע בעליון ואסור בהנאה: ה"ה עובדא בהנאה ב"י. אומר ר"י דלא הוה מנע
דומיא דעובדא דיעוקא דההוא יעוקא לא הוה שקיל וטרי אלא למישרא ליה בהנאה כי הבור היה של עובד כוכבים ולא שרי אלא בהנאה
ושמאל להחיר אף בשמיה קאמר לפי שהבור היה של ישראל אלא דומיא דידיו הוה דהוה הניסוך רק ברגל:

דף

רביא מוקי לה בתלמא תנאי. ו"ה א"כ אמאי לא נקט רביעי לפי
משנה אחרונה (ו) ו"ל דמנא דמשנה ראשונה דמשנה
אחרונה חד חשיב ליה ידמשנה אחרונה נמי החמיל לימשך
קושטו למעשר: אבל אם החמיר
אף מה שגבת מפני טיפות יין
שנגרמא המתערב בגמ ו"ה והלא
מתמלא יס בגמ ויתר מששים מטיפת
יין הגרמא ואמרין לקמן בפ"ב
(דף עב.) חמרא חדתא צעיני רבא
אמר בנזות טעם וקיימא לן כרבא
לגבי אפי' ופי' חמרא כיון דנגמ נמי
איכא יין עם הענבים ו"ה לין צמיתו
דמשנה ולא נטיל אפי' מיקשי למא
סלק מייט דג דהיינו יין דמי שאינו
ושאלו מייט דהיינו הענבים שגבת
רבא עליו ומנעלו דס"ל נמי לרבא
בפרק גיד הנשה (מחלן דף עב:) גבי
חמירא מייט דג דהיינו יין דמי שאינו
למיר חמרא חדתא צעיני כמשהו
ולמה ליה נמי סלק את מייט כמי שאינו
עוד ו"ל דמייירי הכא כיון שיש הרבה
יין ביחד בגמ והוה ליה מין צמיתו
במשנה ואפי' לרבא אסור והשמה

י"ע דלפי' ראשון דלמירין דאיה ליה כאפי' אין לפסוק כותיה וכשאלו מחמירין בשוגג גרמא ליה יס לבעל יין הגרמא בעיני דנת דאין
סבירא לן דבתר שמה אולין ו"ה לפר"מ דמפרש לקמן בפ"ב (דף עב. ג"ה יין) סתם יין נסך בששים כשאר אסורין שבתות אס לא נודע
שנתמנע לעבודת כוכבים א"כ למה יאסור החומר גרמא דמפרש לקמן בפ"ב (דף עב. ג"ה יין) סתם יין נסך בששים כשאר אסורין שבתות אס לא נודע
יהא מותר ו"ל דרב הונא כרז רביה ס"ל דלמך בפ"ג גיד השנה (מחלן דף עב:) דס"ל כרזי (והיה ו) ואומר מן צמיתו במשנה ככל
אסורין שבתות: גרמא. נוסה במאי מיתסרא בנצוק ש"פ נצוק חיבור. ו"ה א"כ מה שגבת היה לנו לאסור מטעם נסוך
י"ל דשאל הכא דהו נסוך בר נסוך דמנא לגרמא הו נסוך אחד ומגרמא לבור נסוך שני ומכלן פסקו הריב"ן והרשב"א ור"מ בשם רש"י
דאפי' למ"ד דלנזק חיבור מ"מ נסוך בר נסוך כי הכא אינו חיבור ו"ה והא אין כאן רק נסוך אחד דכיון שהגרמא עשו נקבים נקבים
לנזק חיבור ו"ה לא דלא אסורין הכא יין שגבת משום נסוך היינו טעמא דמה שגבת אינו נקרא עדיין יין ואינו נחשב אלא כמיא בעלמא דמנע
דא אינו נאסר נאסר אלא מטעם נסוך ו"ה א"כ מה שגבת נסוך היינו טעמא דמה שגבת אינו נקרא עדיין יין ואינו נחשב אלא כמיא בעלמא דמנע
עד שירד לבור ולדריה קיימין השמה ו"ה דלא דמי כי מה ששולי הגרמא מתחמיר הו ככלל מה שגבת להיות יין גמור ולכן יאסר
מטעם נסוך וכ"ש דאי נגע ביה עובד כוכבים דהו נאסר במגעו ו"ה א"כ מנא ליה לתלמודא דנאסר הגרמא מטעם נסוך דלמא
נאסר מטעם דנגע ביה עובד כוכבים גרמא מתחמיר קילוחו ו"ל דא"כ לרז הונא לפרושי במילתיה אלא החמיר גרמא שגבת בו
עובד כוכבים לגמ אסור ומדלא מפרש ליה (ו) פשיטא ליה לתלמודא דמטעם נסוך קאמר ועוד קשיא לפי מה שפירש בתנאי גבי השאר
מותר שאינו נאסר במגע רק מה שגבת א"כ ה"ל נוסה כמלך דלנזק בר נסוך אינו חיבור דלמא לעולם חיבור ושאלו הכא משום דודאי
אין לגרמא לחבר מה שגבת לבור כיון שיש לו דין צמית עמנו שהרי אינו ככלל מה שגבת דגרמא אסור בנגיעת עובד כוכבים בבור ומה
שגבת אינו נאסר במגע עובד כוכבים אלא לפירוש רשב"א שפי' מה שגבת נאסר בלא נגיעת עובד כוכבים מטעם כמו של עובד כוכבים
בכותל ומיחו אותו שגבת אינו נאסר מטעם כמו של עובד כוכבים בכותל דהו נאסר נקרא עדיין יין וגם הקילות שנין גרמא עד
הבור אינו נאסר מחמת כמו דמנע דאס לא כן היי מוחי דהגרמא נאסר בנזוק דלמא מטעם כמו של עובד כוכבים הוא אלא ודאי
אין כח העובד כוכבים אסור אלא מה שגבת דוקא מיחו מטעם נסוך אסורין מה שגרמא דהא אמרין לקמן בפ"ג בתרא (דף עב:) בגמרא
דמנא לא גזר רבנן ה"מ למ"ד נסוך אינו חיבור אלא למ"ד נסוך אינו חיבור דלמא לעולם חיבור ושאלו הכא משום דודאי
אלא לאו ש"מ נסוך בר נסוך אינו חיבור ו"ה א"כ שני צמית עמנו שהרי אינו ככלל מה שגבת דגרמא אסור בנגיעת עובד כוכבים בבור ומה
אסור ולא העליון שגבת ע"י הקילות כי הגרמא מפקיין והו נסוך בר נסוך אלא החמיר גרמא לגמ אסור העליון ע"י העובד כוכבים
המתחמיר ולפי זה א"ל להוציא נגע עובד כוכבים כלל לא כאן ולא במשנתנו. מעשה בא לפי רבי מנחם ו"ל צמית שכלה היין עד הנרא
הנציה העובד כוכבים לבדו הצמית ונאמרה שעה משך ישראל את הנרא וקילוח היין בנקננו של ישראל והיין אין הנאסר צמית ואסר אותו
ש"ל לחון דכ"י אמרין בהשוכר (לקמן דף עב:) המערה מצינו בבור קילוח היו"ה מצינו ולמטה אסור ומוקמין לן בעובד כוכבים המערה
ופרכין א"י הכי אפי' דגוה דדנא נמי לימסר ומשני דכח דעובד כוכבים דרבנן ההוא דנפק לגמרא גזר ביה רבנן דנחמית לא גזר ביה רבנן
הלך שרי מה שצמח הצמית ו"ה הא אמר רב חסדא לקמן (דף עב:) כי כיליחו חמרא קטיו קטיו ולא בקילוח אלמא משמע דאי נפיק
בקילוח הוה אסור יין הנאסר צמית ע"י נסוך הא לא קשיא דהתם שפיר דהיין שגבתו עובד כוכבים היה יין נסך גמור התם ודאי אי לא
מקטיו קטיו נאסר היין שצמח הצמית ע"י נסוך שהקלות מקלח חוץ יין נסך שהוא בכלל של עובד כוכבים אלא הכא שחין שצמח הכלי אין
בו אסור יין נסך גמור אלא מנע עובד כוכבים לא נאסר ההוא דלא נפיק לגמרא מטעם נסוך שנתחבר לין הנאסר ע"י כח עובד כוכבים דלא
הו נסוך לין נסך ממנ: שמוע. טינה נצוק חיבור. תימה אין ה"ג דהדיא אמר רב הונא (לקמן דף עב.) נסוך וקטפרס חיבור לין נסך
ואומר ר"מ דרב הונא דרז ביה ומנח ראה ו פסק שנס מד נסוך אינו חיבור כמו שפירש לקמן א"ה: ה"ה לדרוך עם העובד כוכבים
בגמ. יס לדקדק מדלא שאלו מהו לדרוך עובד כוכבים עם ישראל משמע שגבת של עובד כוכבים ולא להחיר בשחיה שאלו אלא לענין היתר
הנאה קא מביעא ליה ומיירי נמי דנאיר ליה לדיה כמו שפירש והכי קא מביעא ליה קא נסוך דרבנן הו נסוך וליאסר בהנאה אי לא
ו"ל (ו) ש"מ מעשה שאלו דאי לפסוק הלכה שאלו היה לו להשיב אין דורכין כמשה אחרונה אלא ודאי על מעשה שאלו ופשת לו כמשה
אחרונה דפר"י ואם חמיר כיון שגבת החמיל לימשך א"כ הו"י (נפק) גמור לפי משנה אחרונה ולמה לא יאסר יין הגמ בהנאה למ"ד נסוך
בר נסוך חיבור ע"י יין הבור שהוא אסור בהנאה ו"ל דנזק כי ה"ה שחין העובד כוכבים נוגע עתה בבור ואינו עסוק בלדריה לא אסור
בהנאה מעד דלמירין לקמן פ"ב (דף עב.) יין ביי ומכר לעובד כוכבים חוץ מדמי יין נסך שבו אלמא אפי' נאסר תלמודא אמר לא אסורין
בהנאה אלא ודאי אי נגע בנסך הקילות הו כלאי נגע בעליון ואסור בהנאה: ה"ה עובדא בהנאה ב"י. אומר ר"י דלא הוה מנע
דומיא דעובדא דיעוקא דההוא יעוקא לא הוה שקיל וטרי אלא למישרא ליה בהנאה כי הבור היה של עובד כוכבים ולא שרי אלא בהנאה
ושמאל להחיר אף בשמיה קאמר לפי שהבור היה של ישראל אלא דומיא דידיו הוה דהוה הניסוך רק ברגל:

סא א"מ פ"ה מהל'
חלמל' אסורין
הלכה יס סתם ללוחי
טופש"י יס קנא ספק
כ:
סב ב"ע גמ"י שם הלכה
י"ד וכו' שם טופש"י
י"ד שם פ"ה א:
סב ב"ע שם הלכה י'
ועיין כ"מ פמג שם
טור ש"ע י"ד פ"י קמ'
ספק א:

רבינו חננאל

(א) משיקפה. ולרבא דלא
שני ליה (ביין) [בין]
יין נסך למעשה. מוקי
לה בתלמא תנאי. חד
תני משידור לבור ודאי
תנאי אליבא דרבי עקיבא.
חד תני משיקפה. וחד
תני משיקפה. ושיקא
מה שגבת אסור והשאר
מותר. אמר רב הונא
לא שני כי השאר מותר
אלא בשלא החמיר בגרמא
לנזק. פי' גרמא דקמין
כמא כיון כפיסה של
גמא כיון שפניה על פי הגמ
בעת שבעלת היין בירידה
הבור כדי להחמיר בגמ
הגרמא והיון היצואן
עם העובד שני יין כדי
שהא היין יצא וירד
לבור וישארין כפיסה
הגרמא והיון וואם
לא החמיר זה הגרמא
לנזק נגע העובד כוכבים
בין הבור. הנאסר בגמ
מותר ואם החמיר הכל
נאסר. ומקשי' סב"ה דאי
גרמא כמא קא מיתסרא
בנצוק. פי' בעמור של יין
הנאסר מן הגרמא כל
הבור והוא טופס כמין
עובד שפיר מיקרית
הגרמא עד היין שגבת
ואמרין ש"מ מה דרב
הונא כי הניצוק כמו
חיבור הוא שחיב היין
עבודת כוכבים ועשה יין נסך
כיון שגבתו. ודחינן לא
לעולם נצוק אינו חיבור
ובמה נאסר גרמא זה
בשפסחו בורו. כיון
שהוא חוץ היין כי בהרחה
אסור בגרמא: ההוא
יעוקא בר ו' שני תנא
עבודת כוכבים בעי מיה
מהו לדרוך עם העובד
כוכבים כמא אמר ליה אי
צריך ידיה שרי. ניסוך
רגל לאו שמה ניסוך.
הוה עובדא בהנאה
ודרכו נה ישראל ועובד
כוכבים ושהיין שמואל
ג' רגלים (א) אי משכחא
תנא דרשי' כ"ש דתנן
בפסחיה' כל אלו דתנן
מפסח ואמר ידבר
כ"ש שריא' ונחמא שרי:

(א) נחמא דלי' תני משד'
לנזק ליה תני משיקפה.
(ג) ש"ן לף ט.

